

STIG PERSON:

Fredsaktivisterna och freden

"Speak softly and carry a big stick"
Theodore Roosevelt

De historiska erfarenheterna talar starkt för att det bästa sättet att förebygga aggression – i form av krig eller hot – varit att motparten fått anledning att bedöma en ifrågakommande aktion som olönsam, skriver Stig Person. För detta krävs en nationell försvarsvilja baserad på insikt om de omistliga värden den västerländska civilisationen representerar men också en väl fungerande inhemsk försvarsindustri. Fredsaktivisternas målsättning – en försvagning, ytterst nedläggning av det svenska försvaret – ökar i verkligheten våra säkerhetspolitiska risker.

Vid en saklig granskning av mänsklighetens historia kan konstateras – såväl ifråga om individer som nationer – att konflikter och, enligt modern terminologi, brott mot folkrätten ytterst initieras av konkurrensen om livsförnödenheterna eller för att uttrycka ungefär samma sak med andra ord: av viljan till överlevnad på rimlig nivå. Dessa bevekelsegrunder har i det nära perspektivet ofta – med rätta – betecknats som vinningslystnad och expansionism. Lönsamhetskalkyler har avgjort hur långt motsättningarna lämpligen borde drivas – på internationell nivå har därvid militära lösningar utgjort tänkbara alternativ. Den historiska erfarenheten talar starkt för att det bästa sättet att förebygga angrepp av olika slag varit att disponera en sådan styrka, att motparten fått anledning att bedöma en ifrågakommande aggression som olönsam.

Rättsstaten garanterar genom sina institutioner den enskilde medborgaren ett grundläggande skydd av liv och egendom. Medborgaren kan i förlitan på gällande regelsystem ersätta strid med förhandling. Det ligger nära till hands att ställa förväntningar på samma samlevnadsrelationer mellan olika allianser och nationer.

Sanningen är emellertid, att några, av alla erkända överstatliga rättsorgan med allsidig kompetens och erforderliga sanktionsbefogenheter inte existerar.

De två supermakterna har genom olika omständigheter kommit att representera två vitt skilda system och idévärldar. Genom att diametralt motsatta synsätt tillämpats under lång tid, har systemen hunnit grundmuras och fastläsas i så skilda positioner, att det inte förefaller

Stig Person har under många år arbetat utomlands.

möjligt att sammansmälta de divergerande värderingarna till av berörda parter godtagbara rättsgrunder. Världen torde därför under överskådlig framtid få leva vidare utan något fredsgarantande, internationellt rättsorgan.

Starka stater kommer därför även fortsättningsvis att med styrkans rätt tillåta sig större handlingsfrihet än svaga och de kommer säkerligen inte heller vara benägna att medverka till en överstatlig rättsordning, som skulle kringskära deras internationella handlingsfrihet.

Supermakterna kan på grund av de värden, som står på spel för dem, i sin hegemonikamp inte ta nämnvärd hänsyn till små nationers särintressen — en liten nation, som inte kan upprätthålla sin integritet, utgör genom sin svaghet en fara för maktbalansen. Nationer med en defensiv inriktning, som insett att säkerhetspolitiken nu liksom tidigare styrs av lönsamhetsöverbäganden, har ansett sig tvingade att "höja priset" på sig själva genom att förstärka sina militära försvar. I vissa fall, då de ansett att priset inte kunnat bli nog högt med egna resurser, har det skett genom alliansanslutning.

Freds rörelsen

Vid beaktande av de historiska erfarenheterna, de politiska systemens oförenlighet, bristen på internationell rättssäkerhet och krigets ohygglighet, är det inte förvånansvärt att en stark opinion för fred väckts i hela världen. Man vill förbättra kontakten mellan nationerna, öka den ömsesidiga förståelsen och främja de mänskliga rättigheterna — allt i överensstämmelse med Helsingforsdokumentets grundtankar. Man hyser förväntningar om en minskning av rustning-

arna och de militära styrkorna och man engagerar sig mot kärnvapen. Det finns säkert inte många människor, som vill invända mot dessa tankegångar.

Den reflekterande och ansvarsmedvetna människan inser emellertid också att den, som är van att leva sitt liv i frihet och i ett humant rättssamhälle, kommer att uppfatta försämringar i dessa hänseenden som outhärdliga. Till människans viktigaste livsvillkor hör därför frihetsbehovet, vilket bl a omfattar rätten att få leva i det frihetspräglade samhälle nationen ärvt av förfäderna och som den vill överlämna till kommande generationer. Denna "komplikation" kan inte förbigås vid bestämmandet av fredens villkor.

Freds rörelsen vägleds i princip säkerligen av en uppriktig och med hänsyn till uppsåtet ("ingen skall behöva dö i krig") välvillig idealism. Majoriteten av sympatisörerna, som vanligt av tystlåtet slag, önskar fred och frihet, d v s fred på egna villkor. Bland medlemmarna finns emellertid sådana, som utan att beakta andra värden vill ha fred till varje pris — varav några, mindre tystlåtna och mindre hedervärda, verkar för fred på främmande makts villkor. Detta sortiment av fredsvänner ger genom sina olikheter en antydning om att deras ställningstaganden inte alltid grundas på en allsidigt genomtänkt idealism. De redovisade kategorierna är naturligtvis alla fredsvänner — vilka är inte det? — men de två sistnämnda, som i det följande benämnes fredsaktivister, är båda beredda att uppoffra värden, som betraktas som omistliga av den förstnämnda kategorin.

Alexander Zinovjev (fil dr, ledamot av den finska vetenskapsakademien, tidigare lärare i logik vid universitetet i Moskva,

numer boende i Västtyskland) har genom sin sovjetiska bakgrund och sina kunskaper om väst unika förutsättningar att förstå verkligheten på båda sidor. Han har i sin bok "Homo Sovieticus" givit följande version av den västerländske fredsaktivisten och dennes metod att behandla fredsfrågan:

"Västerlandets oro för det sovjetiska hotet yttrar sig i att man allt oftare visar soldater på TV. Dessa uttalar med allt större envetenhet att de inte vill dö, att de vill leva och att de deltar i freds rörelsen. Fast kriget inte brutit ut, kräver de fred. Fast ingen ännu har stupat, tjuter de redan om sin livstörst. Livsvilja behöver man inte lära sig. Det krävs varken intelligens eller mod att uttrycka denna primitiva, djuriska känsla, som med massfördomningsmediernas hjälp har blåsts upp till en epokgörande ideologi. Hysterisk döds-skräck är ett ideologiskt medel att manipulera människor, enkannerligen västerländska människor (gentemot sovjetmänniskor är detta medel ineffektivt) och detta medel är sovjetiskt. Det har omsorgsfullt kalfatrats på alla nivåer av den sovjetiska maktapparaten och godkänts på högsta nivå som allmänt direktiv till det nya världskrigets utbrott.

Jag ser inget ont i att ni vill leva, säger jag i tanken till de soldater, som kämpar för freden. Men det är ovärdigt en man att tänka så och än mer att säga det högt. Det innebär intellektuellt och moraliskt förfall i samhället, om dess försvarare endast tänker på sin egen livhank. Och pratet om fred är det billigaste och opålitigaste sättet att bevara freden. Den antika regeln att "vill du ha fred så förbered dig för krig" är alltså giltig."

Fredspropaganda i Sverige

Det måste beklagligtvis konstateras, att människorna i världens olika länder inte har samma möjligheter att ge uttryck för sina fredsfröväntningar med den rätt-

framhet, altruism, rättrådighet och insiktsfullhet, som de facto erfordras.

Det måste sålunda förutsättas, att diktaturens folk – även om de skulle föredra att leva i ett humanare samhälle än sitt eget – utan invändningar på ledningens order skulle medverka i krig, oberoende av dess karaktär. Demokratiernas invånare, för vilka den fredliga tillvaron överträffar alla förespeglingar om lönsamma angreppskrig, skulle motsätta sig planer på krig i exploaterande syfte och förmodligen också kunna hindra dem. De har dessutom tillgång till ett informationssunderlag, som försvårar en manipulation av verklighetsbilden.

Eftersom Sverige uppenbart gynnas av att leva i fred, finns ingen anledning att förmoda, att den svenska, officiellt tillkännagivna målsättningen om alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig skulle vara bedräglig. Ingen tror heller, att Sverige skulle dölja krigiska planer bakom denna deklARATION.

Mot denna bakgrund kan Sverige omöjligt antagas utgöra något hot mot freden – såvida vi inte bedöms i så hög grad ha reducerat vårt militära försvar, att man misstror den svenska förmågan och viljan att hävda neutralitetspolitiken. Likafullt har i vårt land länge pågått en intensiv fredspropaganda, som märkligt nog förefaller rikta sig främst mot Sverige och den del av världen, som sedan det andra världskrigets slut befunnit sig i försvarsställning. I den känsloladdade kampanj fredsaktivisterna härvid bedrivit, har de icke väjt för att med skrämselfmetoder indoktrinera barn i försvarslösa åldrar till försvarsnihilism.

Genom den villighet, varmed TV, andra nyhetsorgan och vissa offentliga per-

soner spritt detta ensidiga och ansvarslösa budskap, har det fått ett drag av legitimitet, som, om det inte korrigeras, kan få allvarliga konsekvenser för nationens försvarsvilja och därmed fortbestånd. I ett mjukt, omhändertagande och därtill ganska sekulariserat samhälle som det svenska, tas välfärden som någonting självklart och krav utan motprestation uppfattas som en oförytterlig rättighet. Om inte medborgarna genom en objektiv och saklig information bibringas en grundläggande förståelse för de omistliga livsvärden den västerländska civilisationen representerar, kan de förlora incitamentet till att slå vakt om dessa värden. Det är nämligen lättare att åtnjuta ett samhälles välfärd än att ikläda sig de förpliktelse, som kan behövas för att försvara samma samhälle. Eller som en historiker uttryckte det i aforistisk form: "En nation föds som stoiker och dör som epikuré."

Den fredsslogan av typ "hellre röd än död" – som icke sällan förekommit – uttrycker i realiteten en oroväckande brist på solidaritet med det demokratiska samhället. Detta "fredsbudskap" framförs uppenbarligen utan vilja eller förmåga att beakta de fundamentala orsakerna till krig och de villkor, som rimligtvis bör ställas på freden. I en allmänt välvillig demokrati kan obetänksamma människor, styrda av önsketänkande, av sådan propaganda lätt förledas till okritiska instämmanden och bekväm dådlöshet.

Vad är att göra?

Om fred utan frihet betraktas som oacceptabel, måste nationen vara beredd att försvara sin frihet, i värsta fall med vapenmakt. Med en sådan nationell mål-

sättning måste det anses vara statsledningens oavvisliga skyldighet att genom sannfärdig upplysning, konsekvens och värdig hållning vidmakthålla en gedigen nationell försvarsvilja. Eftersom fredliga nationer måste "höja priset" på sig själva så att aggressioner mot dem framstår som olönsamma, blir det militära försvarets betydelse oemotsäglich och självklar. Det är svårt att se hur prishöjningen skall kunna ske på annat verkligt verksamt sätt än att det fredliga landets försvar ges en mot hotet väl avpassad styrka. Det är därför även i detta hänseende statsledningens oavvisliga skyldighet att tillse, att militära resurser av sådan omfattning och kvalitet tillhandahålls, att eventuellt erforderliga, militära insatser kan bli meningsfulla och onödiga förluster undvikas. Om så ej sker, skadas försvarsviljan och svikes de försvarsvilliga, lojala medborgarna.

Om statsekonomi är svag kan emellertid beslutsamhetens friska färg lätt övergå till eftertankens kranka blekhet, innebärande en vägran att erkänna verkligheten, tendens till önsketänkande och till anpassliga och diskreta eftergifter osv. Eftersom ett försvar, som betraktas som underdimensionerat, utgör en grund för uppgivenhet, för "hvortil-kandet-nytte"-tankar, får fredsaktivisterna en ökad genomslagskraft i sitt nationella undermineringsarbete.

Om erforderlig försvarsstyrka skulle bli alltför påfrestande för ekonomin, förefaller det berättigat att tillgripa även okonventionella metoder för att nedbringa kostnaderna, helst utan att ge avkall på de militära behoven. Härvid faller blicken osökt på den militära kraftkälla, som utgörs av försvarsindustrin. En väl

fungerande och kvalitetserkänd försvarsindustri kan nämligen säkerställa tillförseln av moderna vapen m m, då de behövs, och vid exportframgångar tillhandahålla den önskade materielen till lägre pris.

Moraliska betänkligheter mot krigsmaterielexport har medfört restriktioner av för olika nationer varierande omfattning. Om internationell måttstock användes, måste den svenska krigsmaterieexporten anses relativt krigskuren. Det kan finnas anledning att ånyo begrundna hithörande problemkomplex, dels på grund av Sveriges strategiska läge – som det numer framstår – dels därför att en av de viktigaste svenska försvarsindustrierna – Bofors – blivit mål för ett formligt stormangrepp av fredsaktivister i Svenska freds- och skiljedomsföreningen varvid även handläggande myndighet bestått med nedsättande tillmälen. Fredsaktivisternas anklagelser behandlas fn av behörig rättsinstans och kommenteras icke här. Där emot synes det välbetänkt att rikta uppmärksamheten på att de fredsaktivistiska åtgärderna genom sin arrogans kan påverka makthavare till en oppurtun försvåring av den svenska krigsmaterieexporten i en situation, då motsatsen vore väsentligt bättre motiverad.

Mot bakgrund av inledningsvis redovisade tankar, avgörs krigsriskerna av ett allsidigt lönsamhetskriterium. Detta bestämmas av aggressorn, ej av målnationens ord och önsketänkande. Även om

utrikespolitiken under vissa omständigheter kan påstås vara en främsta eller första försvarslinje – i varje fall den första i ordningen – får detta inte undanskymmas, att det ändå är den handfasta, militära försvarslinjen, som intar den viktigare platsen i lönsamhetsöverbäganden. Rolfördelningen illustreras ganska bra av det ryska ordspråket: "var vän med vargen, men håll handen på yxskafet". Detta innebär dessutom bla att fredsaktivisternas målsättning – en försvagning, ytterst nedläggning av det svenska försvaret – i verkligheten ökar våra säkerhetspolitiska risker. Till detta kommer, att fredsaktivisternas verksamhet med viss rätt kan karakteriseras som ojust och orättfärdig, eftersom de i överensstämmelse med sin ideologi kan förutsättas vara vapenvägrare och därför inte kommer att utsättas för de farliga konsekvenserna av eget handlande. Fredsaktivisterna arbetar kanske aningslöst, men i realiteten målmedvetet för en försämring av den svenske försvararens stridsvärde – vilket för den sistnämnde kan betyda skillnaden mellan liv och död, framgång och nederlag. Denna kärva sanning står måhända inte klar för dagens ungdomar, men den uppdagades med bitter skärpa under det andra världskrigets första år, då de svenska fosterlandsförsvararna konfronterades med följderna av 20- och 30-talets lättsinniga och ansvarslösa försvarspolitik. Sådant hasardspel varken får eller kan upprepas en gång till.